Vrublevskio Biblioteka

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 18 (727).
Cana 10 ct.
VILNIA, 5. III. 1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinė g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

PATREBA KATALICKAHA BISKUPA SUFRAHANA BIEŁARUSA

Śmierć vilenskaha biskupa sufrahana Michalkieviča daje nahodu havaryć ab patrebie ŭ vilenskaj archidyecezii biskupa sufrahana biełarusa. Śmierć heta daje nam sapraŭdy tolki nahodu ab hetym havaryć, bo sama hetaja sprava nia novaja, jana ŭžo maje svaju historyju. I da taho — heta sprava i siańnia aktualnaja, nia hledziačy na tyja źmieny i abstaviny, u jakich siańnia vilenskaja archidyecezija apynułasia.

Vilenskaja katalickaja dyecezija mieła ŭ svaim časie až piać sufrahanijaŭ: vilenskuju, biełaruskuju, bieraściejskuju, inflanckuju abo kurlandzkuju i trockuju. Biełaruskaja sufrahanija paŭstała ŭ 1638 hodzie. Pieršym biełaruskim sufrahanam byŭ Marcijan Tryzna, biełarus-šlachcic. Adznačaŭsia vialikimi zdolnaściami, znaŭ mnoha jazykoŭ, asabliva hrecki, byŭ vymoŭny i haračy abaronca biełarusaŭ. U 1636 h. braŭ učaście ŭ papraŭlańni litoŭskaha statutu. Paśla Tryzny biełaruskich biskupaŭ sufrahanaŭ u vilenskaj dyecezii jašče było 11. Apošnim byŭ Stanisłaŭ Bohuš Siestrancevič, jaki staŭsia biełaruskim sufrahanam u 1773 h., a paśla biskupam samadzielnaj biełaruskaj abo paźniej prazvanaj mahiloŭskaj dyecezii.

Paśla hetaha polski nacyjanalizm, jaki paśla padziełu daŭniejšaj Polščy prybraŭ u našym kraju vostryja formy i całkom uproh u svoj voz katalicki kaścioł, usie biełaruskija i litoŭskija tradycyi pačaŭ zacirać: susim nia bralisia ŭžo pad uvahu relihijnyja patreby ani biełaruskaha narodu, ani litoŭskaha. Sufrahanii, jakija daŭniej vyrastali z faktyčnaha etnohrafičnaha narodnaha składu, majučy na voku biełaruskija i litoŭskija patreby, pavoli susim pajšli ŭ zabyćcio. Dajšło ŭreście da taho, što katalictva ŭ nas pierastała być katalictvam—vieraj universalnaj—i abiarnułasia ŭ „polskuju“ vieru. I hetak u niavoli polskaha nacyjanalizmu katalicyzm u nas astaŭsia až da siańnia. Da hetaha jaho paniavoleńnia nacyjanalnaha dałučajecca tak-ža i paniavoleńnie socyjalnaje. Za časaŭ pryhonu polskija pany trymali kaścioł na svaich usłuhach, jany-ž jaho trymali i až da apošnich časaŭ. Narod biełaruski, a ŭ svaim časie i litoŭski, ad praŭdzivaha katalictva, ad jaho kulturnaha i socyjalnaha bahaćcia i ad jahonych daraŭ byŭ całkom adsunuty.

Dajšło ŭreście da taho, što najbolš nacyjanalnaj i socyjalnaj nienaviści i niespraviadlivaści było ŭ kruhoch, stajačych najbližej polskaha katalictva. Tam spatykajem najbolš jarych staronnikaŭ žydoŭskich pahromaŭ, najbolš jarych nienaviśnikaŭ biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia i tak-ža tam znachodzim najbolš rašučych pahromščykaŭ pravasłaŭnych biełarusaŭ i pravasłaŭnych ukraincaŭ i ŭ dasłoŭnym razumieńni burycielaŭ pravasłaŭnych chryścijanskich śviatyniaŭ, ab čym jašče ŭsie dobra pamiatajem.

Voś-ža, kab katalicyzm u nas asvabadziŭsia ad polskaha nacyjanalizmu, patrabuje jon vialikich i hruntoŭnych reformaŭ. Pradusim hetaj asnaŭnoj i hruntoŭnaj reformie treba stvaryć adpaviednyja ŭmovy. Na naš pahlad hetkija ŭmovy, spryjajučyja adradžeńniu i raźvićciu ŭ nas katalicyzmu, zaisnavali-b tady, kali-b vilenskim arcybiskupam byŭ lićvin i jaki mieŭ-by sabie da pomačy dvuch sufrahanaŭ: biełarusa i palaka. I jašče adno: usie hetyja biskupy pavinny być nie nacyjanalisty, a sapraŭdnyja chryścijanie, sapraŭdnyja kataliki.

Ale ab usim inšym padumajuć inšyja. Našaj-ža biełaruskaj duchovaj patrebaj u žyćci biełarusaŭ katalikoŭ u Litvie — heta pradusim sprava biełaruskaha sufrahana.

V. Vyškovič

Čamu padaraželi spažyvieckija pradukty

Na heta pytańnie daŭ adkaz ministr finansaŭ E. Galvanauskas u hutarcy z pradstaŭnikom aficyjalnaha litoŭskaha ahienctva „Elta“.

U hetaj hutarcy ministr miž inš. zajaviŭ, što najvažniejšaj pryčynaj padniaćcia cenaŭ na spažyvieckija pradukty źjaŭlajecca rożnica pamiž cenami praduktaŭ, jakija ziemlarob pradaje i cenami praduktaŭ, jakija toj-ža ziemlarob kuplaje, ci h. zv. nažnicy cenaŭ, jakija rasšyrylisia na niekaryść ziemlarobaŭ. Stan hetki, kali-b patryvaŭ dalej, zahraziŭ-by isnavańniu ŭsich ziemlarobaŭ, jakija sastaŭlajuć 75 prac. usiaho nasielnictva Kraju. Chočačy hetyja, nažnicy začynić, treba abo abnizić ceny vyrabaŭ fabryčnych, abo padniać ceny praduktaŭ ziemlarobskich. Ceny vyrabaŭ fabryčnych zaležać ad rynkaŭ i padziejaŭ zahraničnych, na jakija litoŭski ŭrad nia moža mieć upływu. Astajecca śviedamaje padniaćcie cenaŭ na pradukty ziemlarobskija. Tymbolš, kali košty raboty padnialisia ad 5 da 15 prac.

Cana cukru ŭžo nia budzie padyjmacca i ŭsiakija pohałaski ab padaražeńni jaho—heta tolki zastrašańnie, abličanaje na prastupnuju spekulacyju. Chleb adnak musiŭ padaražeć na 11 prac., a bułki na 20 prac., masła — na 12 prac.; ceny na małako i na miasa nižejšych sartoŭ nie padvyžšany, ceny-ž miasnych praduktaŭ vyšejšych sartoŭ treba było padniać ad 10 da 20 prac.

Na niekatoryja-ž pradukty ceny navat abnizilisia: na myła — na 19 prac., na gazolinu — na 17 prac. i h. d.

Usia palityka cenaŭ kirujecca tym, kab ciažar padaražeńnia jak možna abminaŭ klasy nasielnictva biadniejšyja; tamu npr. ceny na chleb razovy padniatyja tolki niaznačna, a na miasa nižejšych sartoŭ — nie padniaty zusim. Toje samaje vidać u vyznačańni zarabotkaŭ: tym, chto zarablaje ŭ dzień da 4 lit., zarabotak padniaty na 14 prac., a tym, chto zarablaje ŭ dzień ad 7 litaŭ uvierch, tamu zarabotki zusim nie padyjmajucca.

Pry kancy ministr zaznačyŭ kaniečnaść sumlennaj i vydajnaj pracy, jak adnaho iz sposabaŭ pavialičeńnia dabrabytu i abnižcy cenaŭ.

V. Č.

Ci jość u Niamieččynie opozycyja?

Švedzkija hazety pačali pisać ab tym, što siarod niamieckaha ŭradu paŭstała opozycyja da ciapierašniaha aficyjalnaha kirunku niamieckaj palityki: zahraničnaj, unutranaj, kulturnaj. Na čale opozycyi staić byccam marš. Goering, a pamahajuć jamu ministry Hess i Frick. Aficyjalnuju-ž palityku Niamieččyny reprezentujuć ministry v. Ribbentrop, Goebbels i Himmler. „Opozycyja“ byccam prajaviłasia ŭžo ŭ tym, što maršał Goering nia byŭ prysutny na pryniaćci ŭ savieckaj ambasadzie z pryčyny uhodkaŭ Čyrvonaj Armii. Niezdavolena „opozycyja“ byccam tak-ža z taho, što Norvehija ŭklučana ŭ sferu intaresaŭ savieckich i što ŭnutry viadziecca lišnie vostraja vajna praciŭ vieravyznańniaŭ.

Na ŭsie hetyja čutki adkazaŭ Goering zajavaj, što jon byŭ, jość i astaniecca viernym supracoŭnikam Hitlera. Faktam jość, što Niemcy stajać družna pry kancleru i pracaj svajej prykładajucca da pieramohi ŭsich trudnaściaŭ ekanamičnych i palityčnych.

Mgr. M. Piaciukievič

„KAZIUK“

Tekst lekcyi pračytanaj u Vilenskim radyjofonie ŭ subotu 2 sakavika sioleta).

Siarod nieprachodnych lasoŭ, siarod strašnych, tajomnych, nieparušnych puščaŭ i adviečnych dubrovaŭ, siarod horaŭ i ŭzhorkaŭ, u apajasańni cudnasierabrystaj Vialli, razlohsia hordy i mahutny horad. Heta stalovaja i niezdabytaja stalica słaŭnaha kniazia Hiedymina i jaho patomkaŭ — hieraičnych kniazioŭ litoŭskich. Heta cudoŭnaja Vilnia — siahońnia ščaślivaha Litoŭskaha Narodu stalica. Heta horad — stalica vialikaj i mahutnaj dziaržavy ŭ minułym — Vial. Kniažastva Litoŭska-Biełaruskaha, jakoha narody mužna i śmieła staŭlali svajo rycarskaje čało voraham Uschodu i Zachodu, jakija aśmielvalisia pasiahać na volnaje i niezaležnaje žyćcio Litvy.

Litva słaŭnaja vialikimi ludźmi i šyroka viedamymi ŭ historyi čałaviectva. Litoŭskaja ziamla zradziła ich mnoha, a puščy čaroŭnym svaim šumam i napievam uzbahačvali ichnyja hłybokija dušy, a natura kraju hartavała ich fizyčna. Voś-ža siarod hetych słaŭnych adzinak litoŭskaha narodu adno z najbolš pačesnych miescaŭ zajmaje viedamy ŭsiamu śvietu i Niebu — heta śv. Kazimier Karalevič. Pryjšoŭ jon na śviet u siamji karala Kazimiera Jahajłaviča. Postać śv. Kazimiera možna paraŭniać z meteoram, jaki jarka zaśviaciŭ nad ziamloj Vial. Kniažastva Litoŭskaha i Polskaj i chutka zhas, ale śviatło Jaho cudoŭnaje ŭ narodzie nie zahasła, a što raz bolš pačało irdzieć. U chutkim časie paśla śmierci Karaleviča pačaŭ kryštalizavacca hłyboki kult relihijny kala Jaho asoby ŭ Vilni. I nia dziva, bo śv. Kazimier byŭ zusim inšym čałaviekam, čym papiarednija vaładary kraju. Boh Jaho pasłaŭ Litvie dziela vialikich idejaŭ, dziela adradžeńnia duchovaha narodu. Jahonaje žyćcio — heta była praktyčnaja lekcyja, jak treba žyć, kab astavacca ŭ blizkim kantakcie z Tvarcom. Roskašy hetaha śvietu, na jakija Jamu pazvalali prydvornyja abstaviny, z ahidaj adkinuŭ. A žyćcio svajo pravodziŭ u skromnaści, u ŭbostvie, čystaści i nadzvyčajnaj vialikadušnaści. Usie atrybuty duchovyja, jakija mieŭ śv. Kazimier, zadziŭlali niatolki blizkich, ale ŭvieś narod, a rozhałas Karaleviča što raz usio bolš pačaŭ šyrycca i zahranicaj. Hety dziŭny chłapiec jak byccam z inšaj planety zvaliŭsia i raptam znajšoŭsia na ziamli, jakaja ŭ tuju paru dychała ŭsimi zmysłami, chočučymi žyć i žyć, a niedajučajasia nijak akiłzać. Hetaja vialikaja postać Vilni ŭ chutkim časie nastolki spapularyzavałasia ŭ kraju, što raptoŭna pryčyniłasia da źmienšańnia kultu śv. Stanisłava Ščepanoŭskaha — palaka. Kult relihijny pa śmierci Karaleviča chutka pačaŭ abymać usiu katalickuju ziamlu Vial. Kn. Litoŭskaha i Polšču.

Chutka ŭzrastajučy kult relihijny pryčyniŭsia da važnaha faktu kananizavańnia, a imienna da taho, što Śviataja Stalica Apostalskaja ŭ 1602 hodzie zaličyła Karaleviča ŭ rady śviatych katalickich i vyznačyła dzień śviatkavańnia na čaćviertaha sakavika.

Možam zadać sabie pytańnie: u čym-ža tut vielič śv. Kazimira, jak čałavieka śvieckaha. Čamu Jon staŭsia słaŭny? A voś u tym, što Jaho asoba pryčyniłasia da padniaćcia žyćcia duchovaha ŭ kraju. Nia treba dzivicca, što ŭ krainie puščaŭ, uzhorkaŭ i vazioraŭ, doŭhaj zimy i panuraj vosieni panavaŭ u narodzie duchovy ciažar. Duchovaje žyćcio nia było należna raźvita ŭ narodzie, jaki nasiałaŭ lasistuju i vaziornuju Litvu. I tamu, što śv. Kazimier vydabyŭ z siabie vialikaje duchovaje žyćcio, musiŭ stacca nia tolki postaciaj dziŭnaj, vialikaj i ahulna lublenaj, ale—što najvažniej — postaciaj, jakaja pakazyvała ślach da šyrokaha duchovaha raźcvietu. Voś-ža na hetym šlachu my i možam zrazu mieć vialikuju historyčnuju rolu śv. Kazimiera ŭ Vialikim Kniažastvie Litoŭskim i ŭ Polščy.

Vialikija ŭračystaści relihijnyja ŭ XVII st. na čeść śv. Kazimiera daviali kult śviatoha da najvyšejšaj stupieni. Čeść i słava śviatoha šyroka raspłylisia nia tolki ŭ svajej dziaržavie, ale pa ŭsim katalickim śviecie.

Vialikaje relihijnaje mastactva ŭ XV st. u Eŭropie pamiorła, a ŭ Vilni ŭ źviazku z kultam śv. Kazimiera pačynaje bujna raźćvitać barok. U značnaj miery pryčyniajecca da raźvićcia hetaj architektury słaŭny patryjot Vial. Kn. Litoŭskaha kancler Leŭ Sapieha i inš. mahnaty. U hetuju paru paŭstaje kaścioł śv. Kazimiera, śv. Kaciaryny, pry bazylijanskim manastyry carkva śv. Trojcy, Śviata-Duchaŭski Manastyr, kaśc. śv. Piatra i Paŭła i inš.

Naskolki raźviŭsia relihijny kult śv. Kazimiera, śviedčyć i takaja zaciemka historyčnaja, što narod vierny samatužna navat u dzień śviata — 4 sakavika 1604 h.—chapiŭsia da budovy śviatyni na čeść śv. Kazimiera: „Na rynku vilenskim kala ratuša ŭ 1604 h. pałožany ahramadnych raźmieraŭ vuhlavy kamień, jaki znojdzieny na Antokali. A ŭ pieraniasieńni hetaha kamienia pryjmała ŭdzieł 700 čałaviek: miaščan, sialan i dastojnikaŭ. Kamień hety specyjalna abhładžany, abmalavany miedziaj, na jakim zrobleny łacinski nadpis...“

Paśla śmierci Karaleviča, jak paćviardžaje relihijnaja litaratura, pačali adbyvacca cudy: azdaraŭleńni bieznadziejna chvorych, a navat adžyvańnie pamioršych, cudy ŭ podźvihach pałkavodcaŭ, jakija zvaročvalisia da śv. Kazimiera i h. d. Usio heta pryčyniałasia da małankavaj papularyzacyi imia śviatoha i pavialičeńnia jahonaha kultu ŭ celym krai.

Što raz usio bolej pačali schadzicca viernyja na molby da truny śviatoha z roznych staron kraju: chvoryja, kalekija i niaščaślivyja, nia tolki prasić łaski, ale i dziakavać za atrymanyja. A jak tolki Apostalskaja Stalica vyznačyła dzień śviata, pilihrymy pačali masava źjaždžacca i schadzicca z celaha kraju. Hety dzień z kožnym hodam pačaŭ nabirać rozhałasu usio bolš i bolš. Pačali źjaždžacca na fest nia tolki malelniki, ale dziakujučy vialikamu zhramadžeńniu ludziej pačynajecca chutka raźvivacca handal i abmien tavaraŭ Tvorycca ŭ hety dzień nadzvyčajna vialiki kirmaš usiokrajovaha značeńnia z usimi svaimi asablivaściami. Pryvozili na hetyja kirmašy svaje tavary nia tolki miascovyja žychary, ale źjaždžalisia i handlary z čužych dziaržaŭ.

Voś-ža dzień śv. Kazimiera staŭsia nia tolki vialikaj relihijnaj demonstracyjaj, ale taksama vialikim krajovym kirmašom. *I treba tut adrazu padčyrknuć, što kirmaš „Kaziukovy“ — heta ŭ pieravažnym svaim źmieście byŭ daŭniej i jošć ciapier śviatam-kirmašom sialan, sialanskaha promysłu.*

(d. b.)

HRAMADZIANIE! Prysyłajcie adrasy svaich znajomych, kab i jany mahli atrymać probny numar „Krynicy“.

Матар‘ялы і дакумэнты

Ад гэтага нумару «Крыніцы» пачынаючы заводзім рубрыку «Матар‘ялы і дакумэнты», у якой, у меру магчымасьці, будзем памяшчаць матарыялы, якія адносяцца да нядаўняй і далейшай мінуўшчыны беларускай справы. Рэд.

Рэзалюцыя - пратэст сходу сяброў Беларускага Цэнтру ў Літве 1939 г. сакавіка мес. 10 дня.

У жніўні мес. 1938 г. была ўзарвана праваслаўная капліца ў Маладэчне. Злачынцы выявіліся на судзе ў Вільні 26 лютага 1939 г. У сваей пастанове Суд піша:

„Акружны Суд у Вільні, разгледзіўшы справу Антона Влодарчыка, абвінавачанага за тое, што ўночы на 18 жніўня 1938 г. памог ксяндзу-капэляну капітану Міхалу Завадзкаму і іншым нявыяўленым асобам узарваць пры помачы ўзрыўчывых матарыялаў праваслаўную капліцку пры вуліцы Маршала Пілсудзкага .. што ўночы на 30 жніўня 1938 г. ў Маладэчне памагаў кс.-капэляну М. Завадзкаму ністожыць праваслаўную капліцку пры вуліцы Сенкевіча прыносячы да гэтай капліцкі 12-ці мэтровую вяроўку, пры помачы якой і цяжкага самаходу мела быць развалена гэта капліцка, чаго аднак, недаканана, бо паліцыя затрымала Влодарчыка з успомненай вяроўкай. — прызнае віну абвінавачанага даказанай і пастанаўляе: А. Влодарчыка засудзіць на 1 год вастрогу.. “

З пастановы суда відаць, што галоўны вінавайца узрыву праваслаўнай капліцы ў Маладэчне і падгатоўкі да разбураньня другой капліцы быў каталіцкі ксёндз-капэлян капітан Міхал Завадзкі, бо Антон Влодарчык толькі „памагаў” яму.

Самы факт гэтага кашчунства, кім-бы яно ня было зроблена, абурывае кожнага нармальнага культурнага чалавека. У свой час многія слушна абурываліся тым, што ў Гішпаніі анархісты руйнавалі хрысьціянскія сьвятыні. Палякі пайшлі куды далей у сваіх агідных паступках. У Польшчы злачынцы знайшліся нават сярод польскага каталіцкага духавенства і польскай арміі, каторыя ціхачом уночы па злодзейску займаюцца кашчунственным ўзрываньнем хрысьціянскіх сьвятыняў. Мы абвінавачваем ня толькі фізычнагазлачынцу — ксяндза капітана Завадзкага, але і яго начальства, як духоўнае так і вайсковае, бо кс.-капэлян капітан М. Завадзкі знаходзіцца пад падвойнай дысцыплінай, г.зн.— духоўнай і вайсковай. Мы не дапускаем, каб ён рабіў свой злачын самастойна бяз ведама і згоды свайго начальства. Калі-ж гэтай згоды ня было, дык трэба констатаваць, што ў Польшчы ўжо пачалася анархія, даходзячая да таго, што духавенства і армія не падпарадкуецца ні моральным падставам ні нават звычайнай духоўнай і вайсковай дысцыпліне.

Гэты факт нам яскрава сьведчыць, пад якой гвалтоўнай акупацыяй знаходзіцца Беларускі Народ.

З абурэньнем і агіднасьцю горача протэстуем супроць гэтага і падобных яму злачынстваў польскай акупацыйнай улады, якая ўсей сваей палітычнай лініяй дапушчае і нават заахвочывае да анархіі і да зьдзеку над Беларускім Народам і яго сьвятынямі. І тут сярод нас ёсьць беларусы—каталікі і праваслаўныя. Мы, каталікі, выражаем свой пратэст супроць паступку польскай улады ў асобе М. Завадзкага, як ксяндза, каторы запляміў імя каталіцкіх духоўнікаў і нашага касьцёлу. Мы, праваслаўныя, протэстуем супроць гвалту і кашчунства над нашымі сьвятынямі і верай у Польшчы. Мы ўсе беларусы, каталікі і праваслаўныя, протэстуем супроць польскага духавенства, каторае ўносіць сярод Беларусаў рэлігійныя разлады, і супроць злачынаў польскай улады, ад каторай 20 год нясе цяжкі крыж мучанікаў Беларускі Народ

Мы вымагаем: 1) злачынцу ксяндза-капэляна капітана М. Завадзкага пакараць адпаведна да ягонага паступку;

2) поўнасьцю адбудаваць ўзарваную праваслаўную капліцу коштам злачынцаў;

3) спыніць прасьледаваньні Беларусаў за нацыянальныя і рэлігійныя перакананьні;

4) вымагаем поўных нацыянальных, культурных і рэлігійных правоў Беларускаму Народу;

5) вымагаем спыніць увесь уціск Беларускага Народу польскай окупацыйнай уладай на беларускіх землях.

Kancert Biełaruskaj pieśni

Pačataja prad tydniem kulturna-praśvietnaja akcyja Biełaruskaha Centru nadziejna raźvivajecca. U minułuju niadzielu 3 h. m. u ramach uspomnienaj akcyi adbyŭsia čarhovy niadzielnik, jaki faktyčna pieratvaryŭsia ŭ Kancert Biełaruskaj Pieśni. Tak zrazumieła jaho i biełaruskaje hramadzianstva, achviarna pieramahajučy matarjalnyja trudnaści, patrebnyja na pakryćcio nieadkładnych raschodaŭ i załažeńnie padstavaŭ dalšaje pracy. Adbiłasia tut tuha za pryhostvam biełaruskaj pieśni, jakuju polskija ŭłady ŭ apošni čas panavańnia na našych ziemlach faktyčna zahnali byli ŭ — padziamielle: ad 1936 hodu systematyčna nie davali dazvołu na publičny kancert biełaruskaj n a r o d n a j pieśni. Akramia biełarusaŭ miascovych i padvilenskich, byli na zali pradstaŭniki biełarusaŭ z Kaŭnasu, a tak-ža pradstaŭniki hramadzianstva litoŭskaha i inš.

Asobna-ž treba zaznačyć fakt prysutnaści na Kancercie pradstaŭnika Paŭnamocnika Ŭradu ŭ Vilni b. konsuła D-ra Trimakas'a i pradstaŭnika vojska, načalnika kulturna-aśvietnaha addziełu dypl. płk. Šarauskas'a.

Pačesnym hościem na kancercie byŭ tak-ža Vilenski prasłaŭny archijepiskap Chviados.

Prahrama niadzielnika-kancerta składałasia z vystupleńniaŭ Miašanaha Choru Biel. C-tru pad kir. P. Rodzieviča i Žanockaha Choru Biel. C-tru pad kir. O. Fiodaravaj. Hety apošni Chor, apračа numaroŭ choravych, vykanaŭ tak-ža adzin numar solo (*alt* E. Korčyk) i adzin trio.

Miašany Chor vykanaŭ harmanizacyi Košyca, Hałkoŭskaha, Hajvoronskaha, Hrečaninava, Kazury i inš., a Žanocki — Hałkoŭskaha, Jeŭca i Klijeŭskaj. Ab udačy vystupleńnia abodvuch Choraŭ i acency, z jakoj jany spatkalisia z boku ŭsich prysutnych, śviedčyli niezmaŭkajučyja apłodysmenty i vyklikańni na bis, u paŭzach-ža šmat chto iz znaŭcaŭ piesiennaha mastactva, u tym liku abodva vyšejuspomnienyja pradstaŭniki najvyšejšych uładaŭ u Kraju, praf. Hałkoŭski i inš. vinšavali rehientaŭ z dasiahnieńniem u tak karotkim časie (try tydni) zadziŭlajučych rezultataŭ. Da dumki hetaj dałučaŭsia biazumoŭna kožny nieŭpiaredžany słuchač, z ščyrym pažadańniem, kab Chory na dasiahnienych rezultatach nia spynialisia, ale i dalej intensyŭna pracavali. Doŭha trymanaja ŭ zahnańni biełaruskaja pieśnia na heta zasłuhoŭvaje, a Chory dahetulašniaj pracaj pakazali, što praŭdu hetu naležna razumiejuć.

U mižčasie vystupleńnia Choraŭ, Mgr. J. Šutovič pračytaŭ referat na temu „Šlachi biełaruskaj litaratury". Referat, syntetyčna zbudavany, byŭ ščaślivym dapaŭnieńniem prahramy niadzielnika i pradstaviŭ słuchačom šlachi, pa jakich biel. litaratura jšła ad najdaŭniejšych časoŭ da apošnich dzion.

Nastupny niadzielnik Biełaruskaha Centru u niadzielu 10 sakavika, a hadz. 5-aj p. p.

A. K.

20-ja ŭhodki techničnych čaściaŭ armii litoŭskaj

20-yja ŭhodki techničnych addziełaŭ litoŭskaj armii vypadali letaś uvosieni. U svaim časie heta śviatkavańnie adnak nie adbyłosia z pryčyny viedamych padziejaŭ. Śviatkavańnie heta adbyłosia anahdaj 28 ha lutaha ŭ Koŭnie pry ŭčaści Ministra Narodnaj Abarony hien. Mustejkisa, v. a. Hałoŭnaha Kamandziera hien. Vitkaŭskasa, načalnika intendantury hien Gierutaitisa i kamandziera dyr. hien. Adamkevičiusa.

Pišučy adrasy,
padavajcie asabliva
vyrazna nazovy
pošty, vioski
i samo
proźvišča!

Litva, lićvin, litoŭski

Niekatoryja z našych čytačoŭ źviarnulisia da redakcyi z pytańniem: užyvać nazovu *lićvin* ci *litoviec* i čamu? Dyk naš supracoŭnik hetaje pytańnie zadaŭ biełaruskamu jazykaviedniku d-ru J. Stankievič, katory vyjaśniŭ jaho hetak:

Nazovy *Litva, lićvin, litoŭski* —staryja. U staroj biełaruskaj movie l i t a r a t u r n a j za ŭvieś čas jaje byćcia (XV - XVIII v.) zaŭsiody ŭžyvalisia pryviedzienyja formy hetych nazovaŭ, a pajmienna: Литва, литвин, литовски. U słovie *lićvin* sufiks—*in* čysta biełaruski, ci jnakš kryvicki, tojsamy, što majem u słovach: rusin, biełarusin, serbin, mieščanin i h. h. Sufiks *in* abaznačaje adnaho, dzieła taho formy z hetym sufiksam užyvajucca ŭ vadzinočnym liku (mieščanin—miaščanie). Množnym likam da *lićvin* była *Litva*, katoraja abaznačała spačatku narod, a paślej pryniała značeńnie kraju, zasielenaha „lićvinami." Ciapier množny lik ad *lićvin* jošč *lićviny*. Prymieta *litoŭski* pachodzić ad *Litva*, a nia *lićvin*. Forma *litoviec*—maskoŭskaja. Pamiž formami *lićvin i litoviec* takija adnosiny, jak miž prykł. *biełarusin i biełarusiec*, jak nas krychu zvali maskali ŭ kancy XVII vieku.

Daŭniej u starabiełaruskaj movie litaraturnaj kazali *lićvin*, ale pisali литвин, bo byŭ pravapis carkoŭna-slavianski. A ciapier jak vymaŭlajem, tak i pišam, značycca *lićvin*. A vymaŭlajem tak dzieła taho, što *t* pierad miakkim *v* pierachodzić u *ć*, značycca i *t* u *litvin* pierajšło ŭ ć (lićvin). — Hetki pierachod *t* pierad miakkim *v* u *ć* majem zaŭsiody. Prykłady: ćviardy, ćviarozy, łaćviej, Maćviej.

Kali-ž u słovie Litva *t* apyniecca pierad *v* miakkim (Lićvie), dyk jano taksama piarejdzie ŭ *ć*, što i nazirajem u čaści biełaruskich nareččaŭ. Ale ŭ druhoj čaści, pad upływam padobnaści tych skłonaŭ, dzie *t* pierad ćviardym *v* astajecca biez pierachodu, niamašaka takoha pierachodu i pierad *v* miakkim u formach davalnaha i miesnaha skłonaŭ. Značycca ŭ takich nareččach zamiest *Lićvie* ŭ *Lićvie*, kažuć *Litvie*, u *Litvie*. Zhodna z ahulnaj tendencyjaj biełaruskaj movy da pierachodu pierad miakkim *v t u ć*, u litaraturnaj movie treba pisać *Lićvie, u Lićvie,* choć majem *Litva, Litvy, Litvu, Litvoj.*

A. Koŭzan

Źmiena zakonu ab padatku ad ziamli

U Sojm uniesieny prajekt zakonu ab ziamielnym padatku ŭ Vilenskim vokruzie, pakul i tut nia budzie praviedziena ziamielnaja reforma takaja samaja jak uva ŭsiej Lićvie. Pavodle hetaha prajektu vyšyniu padatku buduć ustanaŭlać sołtysy i vojty. Ad ichniaha vyrašeńnia možna padavać rekursy ŭ Ministerstva Ziemlarobstva.

Novyja praviły meldavańnia na vioscy

U „Vyr. Žinios" (№ 684) vyjšaŭ zakon ab paradku meldavańnia i vymeldoŭvańnia žycharoŭ vioski. Uvajšoŭ jon u siłu ŭžo 1 sakavika.

Pavodle hetaha zakonu kožnaja asoba pryjechaŭšy ŭ viosku, kali choča ŭ joj pražyć nia mienš, jak try miesiacy, najpaźniej za tydzień pa pryjeździe pavinna dastać ad sołtysa (ci z vołaści) kartu meldunkovuju, adpaviedna jaje vypaŭnić zhodna z dadzienymi ŭ pašparcie i addać tamu-ž sołtysu (ci ŭ vołaść). Sołtys (vołaść) stavić u pašparcie piačatku i ŭpisvaje prybyŭšaha ŭ knižku.

Kali žychar vioski vyjaždžaje z vioski na čas daŭžejšy troch miesiacaŭ, dyk taksama pavinien paviedamić svajho sołtysa (vołaść), jaki robić adpaviedniuju zaciemku ŭ knizie, ale nie staŭlaje piačatki ŭ samym pašparcie.

Repka biaz Dziedka

(Naśledavańnie z Januša Minkieviča)

Jak Dzied Piłsudski zasnuŭ na vieki,
Ŭnuki ciahnuli repku na leki,
Bo im baleła mocna hałoŭka:
Lačyć nia ŭmieła „pierša kadroŭka."
Dzieści klič kinuŭ niechta dla voka:
— Treba nam Polšču padniać vysoka!

Składkoŭski pieršy ŭmih padbiahaje
I z cełaj siły Polšč padciahaje:
Ciahnie jon, ciahnie, pot z jaho ljecca,
A Polšč i z miesca ani skraniecca.

Słavoj na pomač paklikaŭ Beka —
Pryjaciel jon-ža i nie z endekaŭ.
Bek iz Słavojem ciahnuć i pnucca,
A Polšč nia moža nat zvaruchnucca.

Tut im na pomač Šembek źjaviŭsia,
Z-zadu za šefa mocna ŭchapiŭsia.
Šembek za Beka,
Bek za Słavoja:
Ciahnuć, jak mohuć, razam ŭsie troje.
Silacca, stohnuć, pot iz ich ljecca,
A Polšč iz miesca nie zvaruchniecca.

Šembek na pomač Koca paklikaŭ,
Toj až „ozonam" im začyrykaŭ.
Koc za Šembeka,
Šembek za Beka
Bek za Słavoja:
Silacca, ciahnuć, pot iz ich ljecca,
A Polšč iz miesca ani skraniecca.

Koc ahlanuŭsia, vidzić, jak chvacki
Prachodzić mima Kostek Biernacki.
— Bi, kiń u Bierašć, ci da Biarozy,
Ale daj pomač — prosić praz ślozy.
Kostek z nahajkaj tut padbiahaje
Ŭvierch ciahnuć Polšču im pamahaje.
Kostek za Koca,
Koc za Šembeka,
Šembek za Beka,
Bek za Słavoja:
Ciahnuć i ciahnuć, pot iz ich ljecca,
A Polšč iz miesca nie zvaruchniecca.
Kostek napnuŭsia, nahoju bryknuŭ
— Venda! Siudy marš! — mocna jon kryknuŭ.
Venda za Kostka,
Kostek za Koca,
Koc za Šembeka,
Šembek za Beka,
Bek za Słavoja:
Ciahnuć až stohnuć, pot iz ich ljecca,
A polšč iz miesca ani skraniecca.
Za karty syna doŭh zapłaciŭšy,
Prybieh Mościcki, vus padkruciŭšy:
Ihnat za Vendu,
Venda za Kostka,
Kostek za Koca,
Koc za Šembeka,
Šembek za Beka,
Bek za Słavoja:

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Novy biełaruski piesienny repertuar. Zasłužany dla biełaruskaj piešni praf. K. Hałkoŭski dalej pracuje nad hetaj ža pieśniaj. Daviedvajemsia, što apośnim časam praf. Hałkoŭski pałažyŭ na noty jašče dva biełaruskija vieršy, apracoŭvajučy ich dla adnaho hołasa z akompanjamentam fortepiano.

Biełaruskaja pieśnia ŭ radyjofonie. Žanocki Chor Bieł. Centru pad kiraŭnictvam Volhi Fiodaravaj vystupaje ŭ Vilenskim radyjofonie ŭ najbližejšy čaćvier 7 h. m. a hadz. 19 min. 15. Chor vykanaje biełaruskija narodnyja pieśni.

Nastupny niadzielnik Biełaruskaha Centru ŭ Litvie adbudziecca ŭ niadzielu 10 h. m. u zali Biełaruskaj Dziarž. Prohimnazii (Daminikanskaja 3, uchod z panadvorku) a hadz. 17-aj. Prahrama budzie padadziena ŭ nastupnym numary „Krynicy". Uchod volny i biasplatny.

Na finskim froncie—Viipuri haryć

Finskaje kamandavańnie armii paviedamlaje, što savieckaje vojska dalej atakuje astravy na Uschod ad zalivu Višpuri (Vybarh), a ŭ uschodniaj čaści Karelii ataki savieckija byli adbity. Na paŭnočny ŭschod ad voziera Ładahi silny ahoń artyleryi. Abustarońniaja dziejnaść samalotaŭ Finy źbili 14 samalotaŭ savieckich, a sami stracili 4 samaloty.

Savieckaje kamandavańnie paviedamlaje, što 1 sakavika savieckija addzieły vojska zaniali abšar pry rečcy Vuoksi i vadaspadźie Paakkolankoski, razam z niekalkimi haradami, zajmajučy hetak paŭdzionnuju **čaść horada Viipuri.** Finy padpalili horad.

Ad 11 lutaha da 1 sakavika savieckaja armija zaniała 922 farty, u hetaj ličbie 235 betonnych fartoŭ artyleryjskich, zabirajučy pry hetym 506 harmataŭ, 2.731 kulamioty, 19 tankaŭ, 30.000 hranataŭ, 10.000 vintovak, bolš 14 miljn. nabojaŭ i źbivajučy 191 samalot. Sami Saviety ŭ hetym časie stracili 21 samalot.

Anhlija blokuje Italiju

Aficyjalna paviedamlajuć: u Londynie abvieščana, što ad piatnicy ŭnočy anhlickaja morskaja staroža budzie zatrymlivać usiaki morski transport niamieckaha vuhla ŭ Italiju. Z druhoj starany Anhlija zhadžajecca dać Italii anhlickaha vuhla, kolki jej budzie treba, z tym adnak varunkam, što Italija padpiša z Anhlijaj umovu ab razrachunku za hety vuhal. Anhlija rachuje, što Italija štohod kuplaje ŭ Niamieččynie vuhla 11—12 miljn. tonnaŭ, z čaho 5 - 6 mljn. tonnaŭ pieravozicca moram, pieravažna praz Rotterdam.

U suviazi z hetym, z niamieckich aficyjalnych kruhoŭ dadziena da zrazumieńnia neŭtralnym dziaržavam, što kali-b jany zhadžalisia na anhlickuju kantrolu na mory, dyk heta było-b niazhodnym nia tolki iz stanoviščam neŭtralnaści, ale tak-ža i z zachavańniem suverennaści.

Italija suproć takoha stanovišča Anhlii zajaviła ŭžo ŭ Anhlii vostry pratest.

Adstaŭka i naznačeńnie Potiomkina

Doŭhaletni namieśnik narodnaha kamisara zahraničnych spraŭ, a prad tym pieradavy dyplomat SSSR na stanoviščy ambasadara ŭ Hrecyi, Italii i Francyi, P o t i o m k i n, pastanovaj Rady Narodnych Kamisaraŭ SSSR zvolnieny z dahetulašniaha stanovišča i naznačany na stanovišča kamisara narodnaj aśviety SSSR.

VOKAM PA ŚVIECIE

Čaho pryjechaŭ Welles u Eŭropu? Adkaz na heta pytańnie daje hazeta „Baltimore Sun", pišučy, što specyjalnaj zadačaj Wellesa jošć daviedacca, ci jošć nadzieja, kab raniej ci paźniej nastupiŭ u Eŭropie mir biez vajennaha projhryšu adnej ci druhoj starany.

Hranica belhicka - niamieckaja, pavodle paviedamleńnia francuskaha ahienctva „Havas", ad 1 sakavika zamkniona.

„Tady, kali staniecca aktualnym pytańnie skarystańnia z addziełaŭ polskaj armii", budzie paklikany da supracoŭnictva z anhlickimi i francuskimi ŭładami polski pradstaŭnik,—zajaviŭ anhlicki viceministr zahraničnych spraŭ Buttler.

Nie pradajuć benzyny. Rumynski ŭrad zabaraniŭ anahdaj vyvozić ačyščanuju benzynu, praznačanuju dla aeraplanaŭ.— Karol Rumynski Karl II, razam z svaim ministram zahran. spraŭ Gafenca, vyjaždžajuć u pieršaj pałavinie krasavika z aficyjalnaj vizytaj u Italiju. Ciapier-ža tam znachodzicca šef arhanizacyi rumynskaj moładzi Siderovici.

Anhlickija samaloty nad Kłajpedaj i ŭ Uschodniaj Prusijaj pralacieli anahdaj. Ahniom zenitnaj artyleryi zmušany byli jany adnak chutka zaviarnuć nazad.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Universyteckaja biblijateka užo adčyniena ad 1.III.1940. Karystać z jaje majuć prava prafesary universytetu i studenty; asoby pastarońnija mohuć karystać z biblijateki tolki na padstavie specyjalnaha dazvołu dyrektara biblijateki.

Novyja ceny na chleb. Ad 1.III.40 zaćvierdžany novyja ceny na chleb i piekarskija vyraby. Chleb razovy kaštuje za 1 kilo 30 cnt, sitni chleb— 35 cent, bułka — 65 cnt.

Myła patanieła. Adna čaćviertaja klh. ćviordaha myła ŭ kavałkach budzie ciapier kaštavać 65 cnt, abo 1.30 lit. za poŭkilohrama. Myła zialonaje miakkaje 1.75 lit. za klh.

1-šyja ŭhodki śmierci Ludvika Abramoviča, adnaho z zakładčykaŭ i doŭhaletniaha pavadyra „Krajoŭcaŭ", prypadajuć na dzień 10-ha sakavika. U hety dzień, a hadz. 18 min. 30 u zali biblijateki im. Vrubleŭskich adbudziecca žałobnaja Akademija pryśviačanaja pamiaci niabožčyka.

Kvaternuju kamisiju, jakaja maje vyrašyć spornyja spravy pamiž kvatarantami i haspadarami damoŭ u Vilni, užo zaćvierdziŭ Ministr unutranych spraŭ. Staršynioj Kamisii naznačany burmistr m. Vilni K. Stašys, pradstaŭnikom damaŭłaśnikaŭ — adv. V. Siaŭciła a pradstaŭnikom kvatarantaŭ — aptekar Ul. Narbut.

Zhareła fabryka vaty „Vivat" u Vilni. Była heta adzinaja ŭ Vilni fabryka svajho rodu,

Novyja aŭtabusy ŭ Vilniu majuć pryjechać na 1 červienia: 20 štuk pradukcyi italskaj i 5 — niamieckaj. Usie jany buduć ułasnaściu Mahistratu.

BIURO Pigus Patarnavimas

Vilnius, vul. šv. Filipa 1 kv. 20 (kala kaśc. šv. Jakuba) **telef. 16-68). Piša prośby** u spravach sudovych, administracyjnych i inšych, **tłumača** na litoŭskuju movu dakumenty.

USIUDY PATRABUJCIE

Pieršaj Dziaržaŭnaj Fabryki Tytynu ŭ Vilni

PAPIAROSY:	„Klub" II sort	. . .	40 ct.
	„Pilies" III „ 10 št.	. . .	35 ct.
	„Kariški" III „ 10 št.	. . .	35 ct.
	„Sostinė" III „ 10 št.	. . .	35 ct.
TYTUN:	„Turkiškas" II sort 25 hram.		1 lt.
	„Turkiškas" II sort 50 hram.		2 lt.
	Vilniaus tabakas / Vilenski tytun	III sort 50 hram.	1.40 lt.

Prosimo śladzić za novymi ŭzorami našych tytunavych vyrabaŭ.

Ciahnuć i pnucca pot iz ich ljecca
A Polšč iz miesca ani skraniecca.

Jak stali ludzi im pryhladacca
I z ichniaj pracy mocna śmiajacca,
Dyk na padmohu natuhaŭ panskich
Słavoj paklikaŭ roznych Bacianskich.
Jany da repki ŭsich zaklikali,
A chto śmiajaŭsia — rot zatykali.

Ŭreščie pačuŭsia hołas praciažny:
-- Rydza nam treba! — hetki advažny!
Zvarty, hatovy, silny biazkoncca —

Jon nam padciahnie Polšč až da sonca.
Nad celym śvietam my zapanujem,
Na ŭsiu Eŭropu Polšč razbudujem:

Rydz za Ihnata,
Ihnat za Vendu,
Venda za Kostka,
Kostek za Koca,
Koc za Šembeka,
Šembek za Beka,
Bek za Sławoja:

Usie nadymališ, mocna stahnali,
Narod maryli, bili i hnali..
Hadoŭ trynaccać muki tryvali.
Z takoj natuhi im stała słaba —
Łopnuli ŭreščie, jak z bajki žaby.
A na tym miescy. .—iz nuloŭ dvojka,
Peckana vapnam Łyła Slavojka.
Tam paŭpadali davoli brydka,
Zusim raźbiŭšy svajo karytka:

Słavoj na Beka,
Bek na Šembeka,
Šembek na Koca,
Koc na Ihnata,
Ihnat na Kostka,
Kostek na Vendu,
Rydz schamianuŭsia, choć čuŭsia mlosna,
Ŭsim bułavoju patros jon złosna:
— Što tut za žarty i niabylicy?
Nie pierachodździe, pany, hranicy!—
Tak enerhična jon im davodziŭ,
A sam hranicu chutka prachodziŭ.

— — — — — —

Z hetaj žyćciovaj, praŭdzivaj kazki,
Z jaje trahičnaj takoj raźviazki —
Ŭsim tym, što ciahnuć — pieraściaroha:
Što nie ŭ ciahnieńni praŭdy daroha.
Praŭda sama jdzie, jak sonca z nieba,
Ničoha musam ciahnuć nia treba.

U. Kazłoŭščyk.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.